

74941 FASEOVERGANGER OG KRITISKE FENOMENER

Kontinuasjonsksem 20.8.93

Løsningsforslag

Oppgave 1

a) Faseovergang fra høysymmetri (ordnet) fikk til ordnet fikk (en av et sett som til sammen har den høyere symmetri), karakterisert ved en endelig ordensparameter, α_f som gitt utgangspunkt.

Ordensparametren, α_f (skalar, vektor, ...), null (unntatt i spesielle) i ordnet fikk, $\neq 0$ i ordnet, antydt funnet. Med kontinuerlig eller svakt 1. ordens overgang kan α_f regnes som liten før overgang. Landau's "fri energi", F_L , for gitte intensive variable, Ω og α_f gitt, som elektrisk (like-termodyn.) betraktet konstrueres på basis av minimistiske filosofi.

- ① Ta med alle ledde som ikke er forbudt av symmetrier,
- ② Anta potensiale i α_f , med potensiale av koeff. i $\sim \alpha_f^2 - \alpha_f^4$
- ③ Ta bare med så mange ledde som nødvendig for å få gode ledende tekniske oppførsel.

b) Antar: Tredje-ordens teori (for enkelhetss skyld)

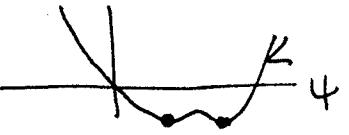
$$\Delta F_L = -h\alpha_f + \frac{c}{2}\alpha_f^2 + \frac{u}{4!}\alpha_f^4$$

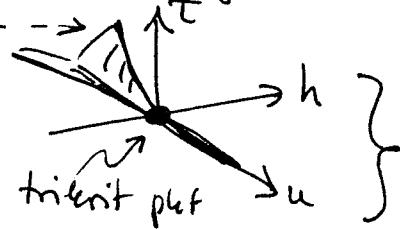
$$h=0 \quad \text{---} \quad \text{spontant symmetribrydel}$$

$$h \neq 0 \quad \text{---} \quad \text{Intet spontant s.b.}$$

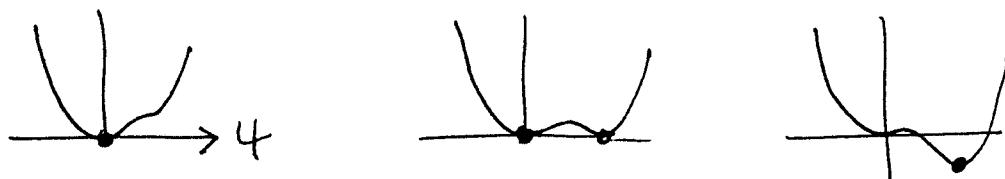
En fikk fremskrift

h ≠ 0 fjerner systemet fra ått kritiske punkt!

Dette er ikke alltid sant. Med 6.ordens teori og $u < 0$, f.eks.
 her krit. linje ved $h=0$

 mulig $\Rightarrow$ freidigram

c) $\Delta \bar{F}_L = \frac{c}{2} r^2 - \frac{c}{3!} r^3 + \frac{u}{4!} r^4$

Første ordens overgang for (liten) $r > 0$. (Og til
om $C < 0$ som gir $\chi_{\text{ord}} < 0$)

Den kvalitative bandan predikjon er alltid (?) oppfylt i 3 dimensjoner. I $d=2$ stemmer den denkost ikke for q -tilstands Potts med $q=3$ og $q=4$. OK for $q \geq 5$. De sterke fluktuasjonene i $d=2$ viser ut første ordens overgangen i 3 og 4 tilst. Potts.

d)

- (i) $h=0$ betyr uten felt (H -feltet) lik null for ferromagnet, siden det er det vanlige magnetfeltet som koplet til magnetiseringen i "spinn-opp" og "spinn-ned" fasene.
- (ii) Antiferromagnet: Ordnete faser $\uparrow \downarrow \uparrow \dots$ versus $\downarrow \uparrow \downarrow \dots$ Ordensparameter "velselmagnetiseringen" med " h " = "velselfelt". Aktiv: Ikke det vanlige H -feltet. I praksis: Kan være et krystalfelt med alternende fortegn.
- (iii) " h " = $\mu_0 \mu_0(t)$, der $\mu_0(t)$ er det kjemiske potensial langs koexistanslinjen
- (iv) Goroff-overflate: 3 ekvivalente undergrunner av adsorbsjonspt. " $h=0$ ": Ingen felt foretrekker det ene fremfor de andre !

Oppgave 2

a Ideen er å utføre en delvis utsumming av frihetsgradene, men slik at de langbølgende fluktusjonene som bestemmer de kritiske egenskapene forblir uberørt

$$Z = \sum_{s,s'} P(s'|s) e^{H(s)} \quad \sum_{s'} P(s'|s) = 1$$

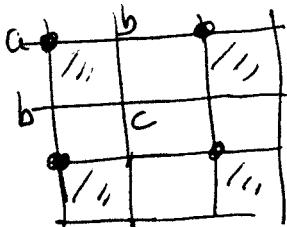
↙ celle spinn
 ↑ opprinnelige spinn
 ↘ normalisert H-funksjon

$$= \frac{1}{\Omega} e^{\sum_{s'} e^{H'(s')}}$$

Celle spinn i 3-spinn celle definert ved flerkobb-regel
 (Derved overlever langbølgende fluktusjoner fra $H(s)$ til $H'(s')$)

Med 4 spinn pr. celle kan vi ha to opp & to ned, intet flerkobb. Med lederspinne (med dobbeltstørrelse)
 oppheves degenerasjonen

b

Vi får 3 forskjellige middelverdier med lederspinne

$$\langle s_a \rangle_{s'=1}, \langle s_b \rangle_{s'=1}, \langle s_c \rangle_{s'=1}$$

1. ordens kumulant-Tilnærming gir

$$k' = k \langle s_b \rangle \langle s_a \rangle + k \langle s_c \rangle \langle s_b \rangle = k \langle s_b \rangle (\langle s_a \rangle + \langle s_c \rangle)$$

$$\langle s_a \rangle_{s'=1} = \frac{++ + (3-1) + + + + - + -}{++ + 4 + + + + - + - + - + -}$$

$$= \frac{e^{4k} + 2 + 1 + 1 + e^{-4k}}{e^{4k} + 4 + 1 + 1 + e^{-4k}} = \frac{x + 4 + x^{-1}}{x + 6 + x^{-1}}$$

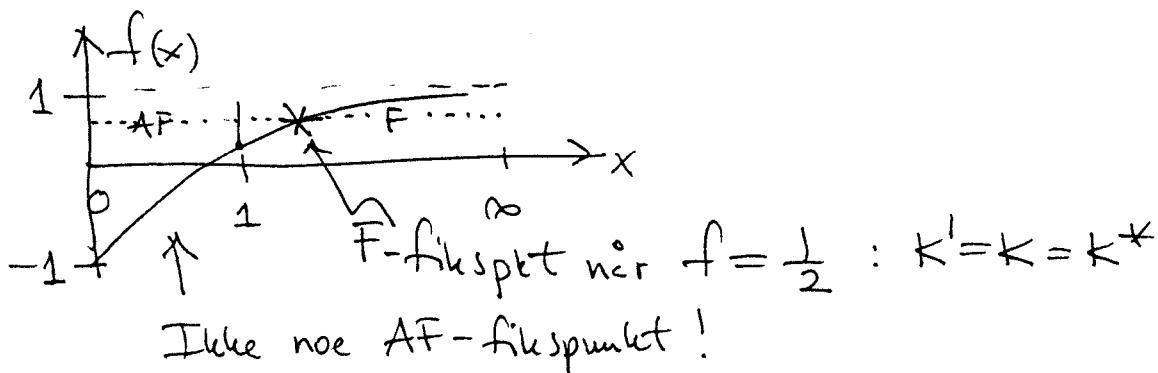
$$\langle s_b \rangle = \frac{\frac{++}{++} + 2 \frac{++}{+-} + \frac{+-}{--} - \frac{+-}{+-} - \frac{+-}{-+}}{x + 6 + x^{-1}} = \frac{x + 2 - x^{-1}}{x + 6 + x^{-1}}$$

$$\langle s_c \rangle = \frac{\frac{++}{++} + 2 \frac{++}{+-} - \frac{+-}{--} - \frac{+-}{+-} + \frac{+-}{-+}}{x + 6 + x^{-1}} = \frac{x + x^{-1}}{x + 6 + x^{-1}}$$

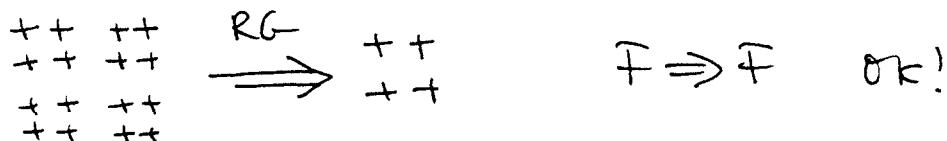
$$k' = K \cdot \frac{x + 2 - x^{-1}}{(x + 6 + x^{-1})^2} [x + 4 + x^{-1} + x + x^{-1}] = 2K \frac{(x + 2 - x^{-1})(x + 2 + x^{-1})}{(x + 6 + x^{-1})^2} \equiv 2K f(x)$$

ged.

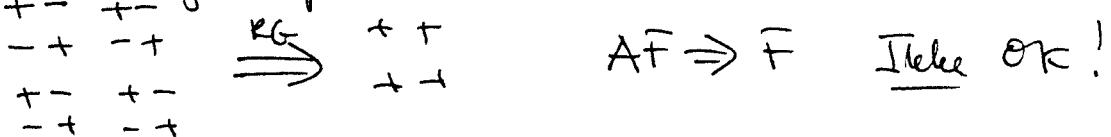
$$f(x) \approx \begin{cases} -1 & x \rightarrow 0 \quad (T \rightarrow 0, J < 0) \\ 1/8 & x = 1 \quad (T \rightarrow \infty, J \geq 0) \\ 1 & x \rightarrow \infty \quad (T \rightarrow 0, J > 0) \end{cases}$$

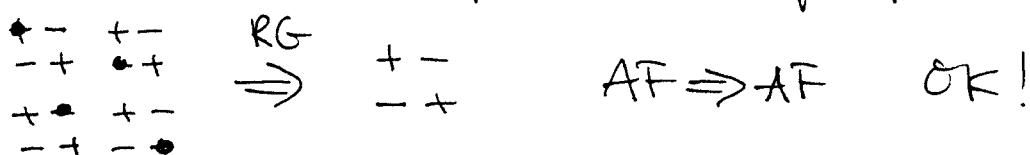
c Ferromagnetisk grunntilstand

Antiferromagn. gr. tilst.

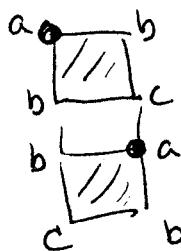

Med alternativ distribution av lederspinne:

(Og, selvkast, fortsatt $F \Rightarrow F$)

d. Första kumulant-Tilnärmlse

$$K^1 = K \left(\langle s_a \rangle \langle s_c \rangle + \langle s_b \rangle \langle s_b \rangle \right)$$

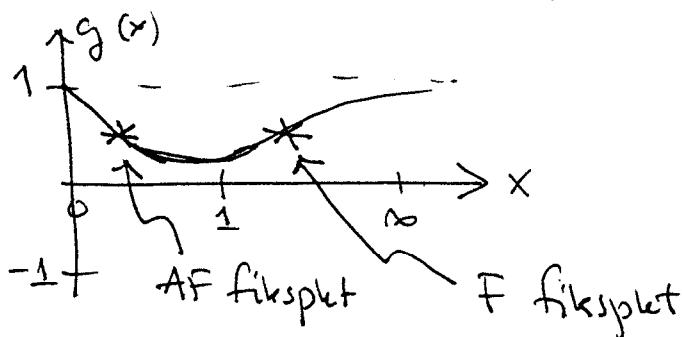
Dette för en för alle naboceller!

$$K^1 = K \frac{1}{(x+6+x^{-1})^2} \left\{ (x+4+x^{-1})(x+x^{-1}) + (x+2-x^{-1})^2 \right\}$$

$$= -11 - \left\{ x^2 + 4x + 1 + 1 + 4x^{-1} + x^{-2} \right. \\ \left. + x^2 + 4 + x^{-2} + 4x - 2 - 4x^{-1} \right\}$$

$$= 2K \frac{x^2 + 4x + 2 + x^{-2}}{(x+6+x^{-1})^2} = 2K g(x)$$

$$g(x) = \begin{cases} 1 & x \rightarrow 0 \quad (T \rightarrow 0, J < 0) \\ 1/8 & x = 1 \quad (T \rightarrow \infty, J \geq 0) \\ 1 & x \rightarrow \infty \quad (T \rightarrow 0, J > 0) \end{cases}$$

Som ventet böde AF och F fiksptet här.

Riktigtvis inte full symmetri $x \rightarrow -x$ ($J \rightarrow -J$), men en står jo ihop venta alt är et
så enkelt reparsymstrich heller.

Oppgave 3

a Energi pr. spinn i endel periodisk repeterte mønster

$$\begin{array}{c} \text{---} \\ \text{---} \\ \text{---} \end{array} \quad E_{1 \times 1} = h - \frac{6}{2} J_1 - \frac{6}{2} J_2 = h + 3|J_1| + 3|J_2|$$

naboer
bind delt p^o 2 spinn

$$\begin{array}{c} \text{---} \\ \text{---} \\ \text{---} \end{array} \quad E_{2 \times 2} = \frac{1}{4} \left\{ 3h - h + \frac{6}{2} J_1 - 3 \frac{4-2}{2} J_1 + \frac{6}{2} J_2 - 3 \frac{4-2}{2} J_2 \right\}$$

$$= \frac{1}{2} h$$

$$\begin{array}{c} \text{---} \\ \text{---} \\ \text{---} \end{array} \quad E_{\sqrt{3} \times \sqrt{3}} = \frac{1}{3} \left\{ 2h - h + \frac{6}{2} J_1 + 2 \cdot \frac{3-3}{2} J_1 - 3 \frac{6}{2} J_2 \right\}$$

$$= \frac{1}{3} h - |J_1| + 3|J_2|$$

$$\begin{array}{c} \text{---} \\ \text{---} \\ \text{---} \end{array} \quad E_{1 \times 2} = \frac{1}{2} \left\{ h - h + 2 \frac{4-2}{2} J_1 + 2 \frac{4-2}{2} J_2 \right\}$$

$$= -|J_1| - |J_2|$$

b Ved $h=0$ er det åpenbart 1×2 konfigurasjonen som minimaliserer energien

Linje A gitt av $E_{\sqrt{3} \times \sqrt{3}} = E_{1 \times 2} \Rightarrow \frac{1}{3} h - |J_1| + 3|J_2| = -|J_1| - |J_2|$

$$A: -\frac{h}{|J_1|} = 12 \frac{|J_2|}{|J_1|} \equiv 12\alpha$$

$$D: E_{1 \times 2} = E_{2 \times 2} \Rightarrow -|J_1| - |J_2| = \frac{1}{2} h \Rightarrow -\frac{h}{|J_1|} = 2 + 2\alpha$$

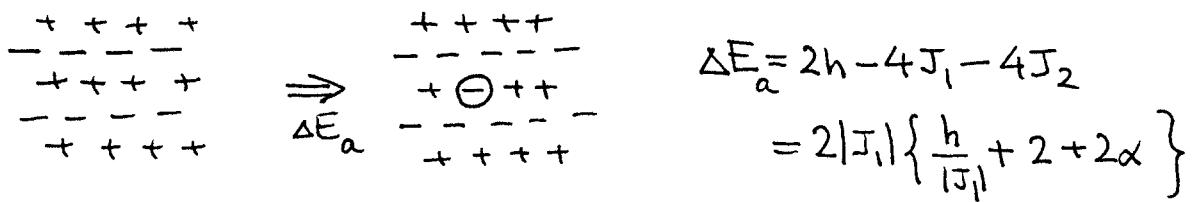
$$B: E_{\sqrt{3} \times \sqrt{3}} = E_{2 \times 2} \Rightarrow \frac{1}{3} h - |J_1| + 3|J_2| = \frac{1}{2} h \Rightarrow -\frac{h}{|J_1|} = 6 - 18\alpha$$

Sjekk A, D $\neq$ B løper sammen for $\alpha=0.2$, $-\frac{h}{|J_1|} = 2.4$

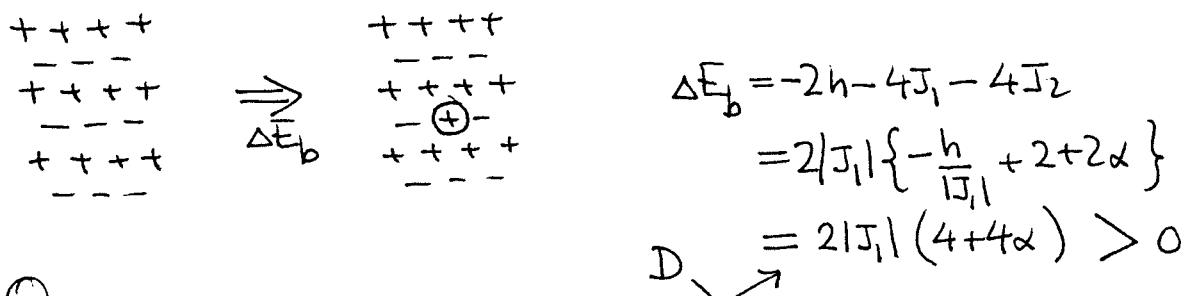
$$C: E_{kx_1} = E_{kx_2} \Rightarrow h + 3|J_1| + 3|J_2| = \frac{1}{2}h \Rightarrow -\frac{h}{|J_1|} = 6 + 6\alpha$$

Alt dette er i samsvar med figuren

C

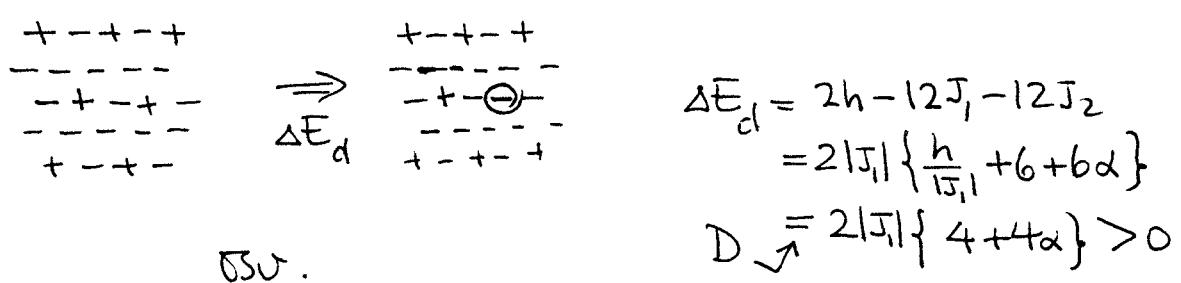
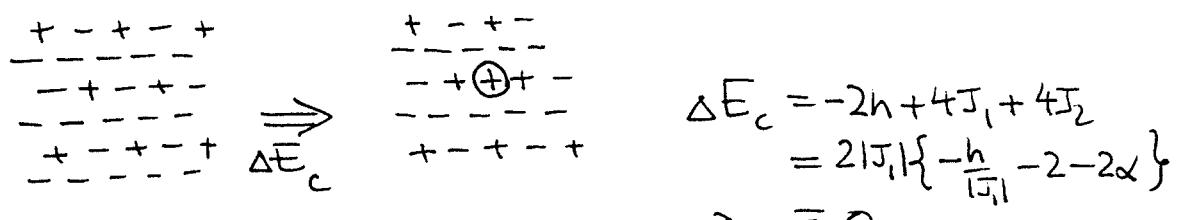

Altso $\Delta E_a = 0$ langs linje D!

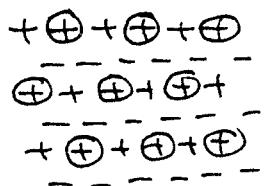
D ✓

Omvendt, utgangspunkt i 2×2 :

OSV.

Poenget er at det finnes et regulært gitter av uavhengige "feil" som er gratis langs D!
Følvs.

Alle de inntingete spinnene kan snus uavhengig av hverandre med $\Delta E = 0$
Dette gir $\sim 2^{N/4}$ muligheter, der N
er # spinn totalt

Ifølge Boltzmann er

$$S = k_B \ln W$$

Her

$\uparrow$ # mikrotilstander med gitt energi

$$S > k_B \ln 2^{N/4} = \frac{Nk_B}{4} \ln 2$$

Entropi pr. spinn

$$A = \frac{S}{N} \Rightarrow \frac{k_B}{4} \ln 2 > 0$$

Makroskopisk degenerasjonsgrad gir endelig entropi pr. spinn!

d Ved $\alpha = 0.5$ skal vi ha (jfr. pkt b):

(a) Grunn tilstand 1×2 for $-h/|J_1| < 3$

(b) Grunn tilstand 2×2 for $3 < -h/|J_1| < 9$

(c) $-h/|J_1| = 3$ ligger på linjen D, med dobbel degenerasjon.
Det er da ikke mulig å ha en ordnet tilstand ved endelig temperatur (ekspansjoner er gratis!)

Altbi (a) & (b) umuliggjør fasediagram (1) & (2)

(c) umuliggjør fasediagram (3) og (5)

Diagrammene (4) & (6) er begge i samsvar med det vi vet. Taktisk finnes det publiserte prøver som drar i begge retninger.

$\boxed{(4) \leftrightarrow (6) \text{ Uklart !!}}$